

**O‘ZBEK ADABIYOTSHUNOSLIGIDA FARG‘ONA TANQIDCHILIK
MAKTABINING O‘RNI VA AHAMIYATI**

Farg‘ona davlat Universiteti

Filologiya fakulteti talabasi

Aminjonova Durdonaxon Doniyor qizi

Teli: 910223220

Gmail: aminjonovadurdona25@gmail.com

Annotatsiya

Ushbu maqolada o‘zbek adabiyotshunosligida muhim ilmiy-estetik hodisa sifatida shakllangan Farg‘ona tanqidchilik maktabining o‘rni, taraqqiyot bosqichlari va milliy adabiy tafakkur rivojiga qo‘shgan hissasi tahlil qilinadi. Xususan, Farg‘ona adabiy muhitida shakllangan tanqidiy qarashlarning badiiy asarni tahlil qilishdagi metodologik tamoyillari, estetik mezonlari hamda zamonaviy adabiy jarayonga ta’siri yoritiladi. Shuningdek, mazkur maktab vakillarining adabiy jarayon, janrlar poetikasi, badiiy tafakkur evolyutsiyasi va milliy tanqidchilik an‘analarini boyitishdagi ilmiy xizmatlari ochib beriladi. Tadqiqot natijasida Farg‘ona tanqidchilik maktabi o‘zbek adabiy tanqidchiligining hududiy ilmiy maktablari orasida alohida mavqe egallashi asoslab beriladi.

Kalit so‘zlar: Farg‘ona tanqidchilik maktabi, o‘zbek adabiyotshunosligi, adabiy tanqid, badiiy tahlil, ilmiy maktab, estetik tafakkur, adabiy jarayon, metodologiya, poetika, milliy tanqidchilik.

Аннотация

В данной статье анализируется место и значение Ферганской школы литературной критики как важного научно-эстетического явления в узбекском литературоведении. Особое внимание уделяется этапам её формирования, методологическим принципам анализа художественного произведения, эстетическим критериям и влиянию на современный литературный процесс. Также раскрывается вклад представителей данной школы в исследование литературного процесса, поэтики жанров, эволюции художественного мышления и развитие национальных традиций литературной критики. В результате исследования обосновывается, что Ферганская школа критики занимает особое место среди региональных научных школ узбекского литературоведения.

Ключевые слова: Ферганская школа критики, узбекское литературоведение, литературная критика, художественный анализ, научная школа, эстетическое мышление, литературный процесс, методология, поэтика, национальная критика.

Abstract

This article examines the role and significance of the Fergana school of literary criticism as an important scholarly and aesthetic phenomenon in Uzbek literary studies. Particular attention is paid to its stages of development, methodological principles of literary analysis, aesthetic criteria, and its influence on the contemporary literary process. The paper also highlights the scholarly contribution of this school's representatives to the study of literary processes, genre poetics, the evolution of artistic thinking, and the enrichment of national critical traditions. The study concludes that the Fergana school of criticism occupies a distinct and important position among the regional scholarly schools of Uzbek literary criticism.

Keywords: Fergana school of criticism, Uzbek literary studies, literary criticism, literary analysis, scholarly school, aesthetic thought, literary process, methodology, poetics, national criticism.

Kirish

O'zbek adabiyotshunosligi taraqqiyotida ilmiy maktablar masalasi alohida nazariy va metodologik ahamiyatga ega bo'lib, ular milliy badiiy tafakkurning shakllanishi, rivojlanish bosqichlari hamda estetik qarashlarning takomillashuv jarayonini yoritishda muhim o'rin tutadi. Ana shunday hududiy ilmiy-estetik yo'nalishlardan biri sifatida Farg'ona tanqidchilik maktabi o'zbek adabiy tanqidchiligi tarixida o'ziga xos mavqe kasb etadi. Mazkur maktab Farg'ona vodiysining boy adabiy muhiti, mumtoz va zamonaviy adabiy an'analar uyg'unligi, ijodkor hamda munaqqidlar faoliyati negizida shakllanib, milliy adabiyotshunoslikning nazariy rivojiga sezilarli ta'sir ko'rsatgan. Bugungi globallashuv va ilmiy tafakkur yangilanishi sharoitida hududiy tanqidchilik maktablarini qayta o'rganish, ularning adabiy jarayondagi o'рни va ilmiy merosini xolis baholash dolzarb masalalardan biridir. Chunki har bir ilmiy maktab faqat ma'lum bir hudud vakillarining qarashlari yig'indisi bo'lib qolmay, balki muayyan metodologik tamoyillar, estetik mezonlar va badiiy tahlil usullarining yaxlit tizimini ham ifodalaydi. Shu jihatdan Farg'ona tanqidchilik maktabining shakllanish omillari, uning yetakchi namoyandalari, ilmiy qarashlari va adabiy-estetik konsepsiyalarini tadqiq etish o'zbek tanqidchiligi tarixining muhim sahifalaridan birini yoritishga xizmat qiladi. Farg'ona adabiy muhiti qadimdan ijodiy tafakkur va ma'rifiy harakatlarning yirik markazlaridan biri sifatida tanilgan. Bu muhitda shakllangan tanqidiy qarashlar, avvalo, badiiy asarning g'oyaviy-badiiy mohiyatini chuqur tahlil qilish, poetik xususiyatlarini aniqlash va adabiy jarayon rivojini ilmiy asosda baholashga qaratilgani bilan ajralib turadi. Ayniqsa, XX asrning ikkinchi yarmi va mustaqillik davri adabiyotshunosligida Farg'ona maktabi vakillari tomonidan ilgari surilgan nazariy yondashuvlar milliy tanqidchilik metodologiyasining boyishiga xizmat qildi. Bu esa o'zbek adabiy tanqidining fan sifatida chuqurlashuvi va

tahliliy mezonlarining takomillashuviga mustahkam zamin yaratdi¹. O‘zbek adabiy tanqidi tarixida hududiy maktablar estetik tafakkur taraqqiyotining muhim tarkibiy qismi sifatida e’tirof etiladi. Mazkur maqolaning maqsadi Farg‘ona tanqidchilik maktabining o‘zbek adabiyotshunosligidagi o‘rni, ilmiy-estetik ahamiyati, metodologik yondashuvlari va milliy tanqidchilik taraqqiyotiga qo‘shgan hissasini tahlil qilishdan iborat. Shuningdek, ushbu maktabning adabiy jarayonni anglash, janrlar poetikasini tadqiq etish va badiiy tafakkur evolyutsiyasini yoritishdagi ilmiy salohiyatini ochib berish ham tadqiqotning ustuvor vazifalaridan biri hisoblanadi.

Asosiy qism

O‘zbek adabiyotshunosligi taraqqiyotida hududiy ilmiy maktablarning shakllanishi milliy adabiy tafakkurning ichki rivoj qonuniyatlarini belgilovchi muhim omillardan biridir. Ana shunday ilmiy-estetik yo‘nalishlardan biri sifatida Farg‘ona tanqidchilik maktabi nafaqat mintaqaviy adabiy muhit mahsuli, balki butun o‘zbek adabiy tanqidchiligi rivojiga sezilarli ta’sir ko‘rsatgan metodologik tizim sifatida e’tirof etiladi. O‘zbek adabiy tanqidining estetik mohiyati, shakllanish bosqichlari va taraqqiyot tamoyillari maxsus tadqiq etilgan manbalarda tanqid adabiy jarayonni harakatdagi estetik tafakkur sifatida tahlil qiluvchi fan sohasi ekani alohida ta’kidlanadi. Shu ma’noda, Farg‘ona tanqidchilik maktabining vujudga kelishini umumiy o‘zbek tanqidchilik tafakkurining hududiy ko‘rinishi sifatida baholash ilmiy jihatdan asosli hisoblanadi². Farg‘ona vodiysi qadimdan yuksak madaniy va ma’rifiy markazlardan biri bo‘lib, bu hududda adabiy tafakkur, she’riyat, nasr va publitsistika bilan bir qatorda adabiy-tanqidiy qarashlar ham faol rivojlangan. Hududning boy adabiy an’analari, jadidchilik davri ma’rifiy harakatlari, XX asrda universitet va ilmiy muassasalarning shakllanishi tanqidchilik maktabi rivoji uchun mustahkam zamin yaratdi. Ayniqsa, Farg‘ona adabiy muhitida ijodkor va munaqqid o‘rtasidagi uzviy aloqadorlik, badiiy matnga yaqin tahliliy yondashuv va asar poetikasini chuqur anglash tamoyili mazkur maktabning yetakchi belgilaridan biri bo‘ldi. Farg‘ona tanqidchilik maktabining asosiy xususiyatlaridan biri — badiiy asarni tarixiylik va zamonaviylik uyg‘unligida talqin qilishdir. Bu maktab vakillari asarni faqat g‘oyaviy mazmun nuqtayi nazaridan emas, balki uning poetik strukturasi, obrazlar tizimi, til va uslub qatlamlari, janriy xususiyatlari hamda estetik ta’sir kuchi asosida baholashga intilganlar. Natijada tanqidchilik oddiy baholash vositasi emas, balki adabiy jarayonning nazariy koordinatalarini belgilovchi ilmiy mexanizm darajasiga ko‘tarilgan. Adabiy tanqidning janriy tarkibi — taqriz, adabiy-tanqidiy maqola, portret, esse va ocherk kabi shakllar orqali boyigani haqidagi ilmiy qarashlar ham bu jarayonni tasdiqlaydi. Mazkur maktabning ilmiy-estetik ahamiyatini belgilovchi muhim

¹ Nazarov B., Rasulov A. va boshqalar. *O‘zbek adabiy tanqidchiligi tarixi*. – Toshkent: Cho‘lpon nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2012. – 432 b.

² Omonova Z. *Matyoqub Qo‘shjonovning adabiy-tanqidiy merosi va o‘zbek tanqidchiligi rivojidagi o‘rni // 2025*.

jihatlardan yana biri uning adabiy jarayon bilan hamnafasligidir. Farg‘ona munaqqidlari o‘z davrida yuz berayotgan janriy yangilanishlar, modernistik izlanishlar, poetik tajribalar va milliy an‘analar sintezini muntazam kuzatib borgan. Xususan, she‘riyatdagi ramziy ifoda, nasrdagi psixologik tahlil, dramaturgiyadagi konflikt tabiatini ochishda ular ilgari surgan nazariy qarashlar o‘zbek adabiyotshunosligida yangi metodologik yondashuvlar paydo bo‘lishiga xizmat qilgan. Farg‘ona tanqidchilik maktabining yana bir muhim belgisi — matn markazli tahlil usulining ustuvorligidir. Bu yondashuvga ko‘ra, badiiy asarning asl qiymati uning ichki poetik qonuniyatlari, kompozitsion qurilishi, semantik qatlamlari va obrazlar dinamikasi orqali aniqlanadi. Mazkur usul o‘zbek tanqidchiligi tarixida nazariy jihatdan mustahkamlangan bo‘lib, ayrim yirik munaqqidlar faoliyatida ayniqsa yaqqol namoyon bo‘ladi. So‘nggi yillarda Farg‘ona ilmiy muhiti bilan bog‘liq tadqiqotlarda Matyoqub Qo‘shjonov singari adabiyotshunoslarning ilmiy merosi shu tamoyilning yorqin namunasi sifatida ko‘rsatilmog‘da. Ularning matnni chuqur o‘qish, poetik qatlamlarni ochish va tarixiy-adabiy kontekstda talqin qilish uslubi Farg‘ona maktabining metodologik tayanchini kuchaytirgan. Shuningdek, Farg‘ona tanqidchilik maktabi milliy tanqidchilik tafakkurida vorisiylik tamoyilini mustahkamladi. Mumtoz adabiyot poetikasidan tortib jadid adabiyoti va mustaqillik davri badiiy tafakkurigacha bo‘lgan uzluksiz estetik jarayonni yagona evolyutsion chiziqda o‘rganish ushbu maktabning yetakchi ilmiy tamoyillaridan biri bo‘ldi. Bu esa adabiyot tarixini faqat davrlar kesimida emas, balki badiiy tafakkur evolyutsiyasi sifatida anglash imkonini berdi. Mustaqillik davrida Farg‘ona tanqidchilik maktabining ilmiy salohiyati yanada kengaydi³. Mafkuraviy cheklovlarning kamayishi natijasida badiiy asarga erkin yondashuv, komparativ tahlil, intertekstual izlanishlar, psixoanalitik va germeneytik metodlardan foydalanish imkoniyatlari paydo bo‘ldi. Natijada bu maktab vakillari nafaqat milliy adabiy jarayon, balki jahon adabiyotshunosligi yutuqlarini ham o‘z tadqiqotlariga tatbiq eta boshladilar. Bu hol Farg‘ona maktabining zamonaviy o‘zbek adabiyotshunosligidagi nufuzini yanada oshirdi. Hozirgi adabiy jarayon va tanqidchilikka oid doktorantura dasturlarida ham adabiy jarayon, tanqid va metod masalalariga alohida e‘tibor qaratilishi ushbu ilmiy an‘ananing davomiyligini ko‘rsatadi. Farg‘ona tanqidchilik maktabining o‘zbek adabiyotshunosligidagi o‘rni, avvalo, yosh tadqiqotchilar va yangi avlod munaqqidlarini tarbiyalashdagi hissasi bilan ham belgilanadi. Ilmiy maktab faqat nazariy qarashlar yig‘indisi emas, balki ustoz-shogird an‘anasiga tayangan holda yangi metodologik tafakkurni shakllantiruvchi tizimdir. Farg‘ona muhitida shakllangan ko‘plab filologik tadqiqotlar, dissertatsiyalar va ilmiy maqolalar aynan shu maktabning nazariy tamoyillariga tayangan holda yaratilmoqda. Bu esa uning institutsional va

³ 10.00.02 – O‘zbek adabiyoti ixtisosligi bo‘yicha doktorantura dasturi, 2024.

ilmiy barqarorligini ta'minlaydi. Yana bir muhim jihat shundaki, Farg'ona tanqidchilik maktabi hududiylik doirasida qolib ketmagan, aksincha, respublika miqyosidagi adabiy-estetik tafakkurga faol ta'sir ko'rsatgan. Uning metodologik qarashlari Toshkent, Samarqand, Buxoro va Xorazm ilmiy muhitlari bilan ilmiy muloqotga kirishib, o'zbek tanqidchiligi umumiy rivoj yo'nalishining tarkibiy qismiga aylangan. Shu bois uni faqat hududiy maktab emas, balki milliy miqyosdagi tanqidchilik tafakkurining muhim bo'g'ini sifatida baholash mumkin. Umuman olganda, Farg'ona tanqidchilik maktabi o'zbek adabiyotshunosligida badiiy asarni ilmiy-estetik tahlil qilish madaniyatini yuksaltirdi, matn markazli va poetik yondashuvni kuchaytirdi, adabiy jarayonni dinamik tizim sifatida anglashga xizmat qildi. Uning ilmiy qarashlari bugungi zamonaviy filologik tadqiqotlar uchun ham nazariy asos bo'lib xizmat qilmoqda. Shuning uchun mazkur maktabning tarixiy shakllanishi, nazariy prinsiplari va yetakchi vakillari faoliyatini chuqur tadqiq etish o'zbek adabiy tanqidchiligi tarixining dolzarb yo'nalishlaridan biri bo'lib qolmoqda.

Empirik tahlil

Mazkur tadqiqotning empirik tahlil qismida Farg'ona tanqidchilik maktabining o'zbek adabiyotshunosligidagi real ilmiy ta'siri, uning amaliy tadqiqotlardagi namoyon bo'lish shakllari hamda konkret adabiy-tanqidiy matnlardagi metodologik izlari kuzatildi. Empirik asos sifatida Farg'ona adabiy muhitiga mansub adabiyotshunoslar va munaqqidlarning ilmiy maqolalari, monografik tadqiqotlari, dissertatsiya avtoreferatlari hamda adabiy jarayon yuzasidan yozilgan tanqidiy chiqishlari tahlil qilindi. Olingan materiallar shuni ko'rsatadiki, Farg'ona maktabining asosiy amaliy belgisi matn markazli tahlil, poetik qatlamlarni ochish va badiiy asarni tarixiy-estetik kontekstda baholashga qaratilganidir. Bu holat o'zbek adabiy tanqidchiligi tarixiga oid fundamental manbalarda ham adabiy tanqidning asosiy vazifasi asarning estetik qiymatini aniqlash ekani bilan izohlanadi⁴. Empirik kuzatuvlar davomida Farg'ona ilmiy muhitida yaratilgan adabiy-tanqidiy maqolalarda uchta ustuvor metod aniqlashtirildi: poetik tahlil, qiyosiy-tipologik yondashuv va tarixiy-funksional sharhlash. Xususan, mustaqillik davri romanlari, zamonaviy she'riyat va adabiy portret janriga oid maqolalar tahlil qilinganda munaqqidlar asosan obrazlar tizimi, kompozitsion yaxlitlik, ramziy qatlam va uslubiy individuallikni markazga qo'yganlari kuzatildi. Bu metodologik xususiyat Farg'ona maktabining nazariy qarashlari amaliy tadqiqotlarga muvaffaqiyatli ko'chganini ko'rsatadi. Ayniqsa, matnning ichki semantik strukturasi va muallif poetik niyatini ochishga qaratilgan tahliliy yo'nalish boshqa hududiy ilmiy maktablarga nisbatan ko'proq uchrashi empirik jihatdan qayd etildi. Tahlil qilingan 20 ga yaqin ilmiy maqola va dissertatsiya materiallarida Farg'ona maktabi vakillari tomonidan poetika, adabiy

⁴ Nazarov B., Rasulov A. va boshqalar. *O'zbek adabiy tanqidchiligi tarixi*. – Toshkent: Cho'lpon, 2012.

jarayon va badiiy tafakkur evolyutsiyasi tushunchalarining takroriy qo‘llanish chastotasi yuqori ekani aniqlandi. Bu ko‘rsatkich mazkur maktabning nazariy-estetik tayanchi aynan poetik tafakkur va matn strukturasi qaratilganini tasdiqlaydi. Jumladan, Farg‘ona davlat universiteti huzuridagi ilmiy tadqiqotlarda adabiy shaxs, ilmiy biografiya va tanqidiy meros masalalari ko‘proq badiiy tafakkur evolyutsiyasi bilan bog‘liq holda yoritilgani kuzatildi. Empirik ma‘lumotlarning yana bir muhim natijasi — Farg‘ona tanqidchilik maktabining ustoz-shogird ilmiy vorislik tizimi orqali davom etayotganidir. Tadqiq qilingan ilmiy maqolalar mualliflari orasida bir necha avlod olimlari qarashlarining metodologik mushtarakligi sezildi: katta avlod munaqqidlaridagi tarixiylik va g‘oyaviy-estetik tahlil keyingi avlod tadqiqotchilarida matn poetikasi va germenektivik sharhlash shakliga o‘tgan. Bu esa ilmiy maktabning empirik belgisi sifatida konseptual davomiylilik mavjudligini ko‘rsatadi. Ilmiy maktab kuchi nazariya kitoblarda qolib ketmasdan, yangi maqola va dissertatsiyalarda “yashab” turishidir — xuddi yaxshi ustozning darsi kabi, qo‘ng‘iroq chalingandan keyin ham fikr davom etadi. Shuningdek, empirik tahlil davomida Farg‘ona maktabi ta‘sirida yozilgan zamonaviy maqolalarda intertekstual va komparativ yondashuvlar son jihatdan oshgani kuzatildi. Ayniqsa, o‘zbek she‘riyati va jahon adabiyoti poetikasi qiyosiga bag‘ishlangan maqolalarda Farg‘ona munaqqidlariga xos chuqur matniy o‘qish usuli yaqqol seziladi. Bu hol ilmiy maktabning zamonaviy transformatsiyasini, ya‘ni klassik poetik tahlildan interdisiplinar usullarga o‘tganini ko‘rsatadi⁵. Demak, Farg‘ona tanqidchilik maktabi empirik jihatdan faqat tarixiy hodisa emas, balki hozirgi adabiyotshunoslik amaliyotida faol ishlayotgan ilmiy model sifatida namoyon bo‘lmoqda. Yig‘ilgan empirik materiallarni umumlashtirish shuni ko‘rsatdiki, Farg‘ona tanqidchilik maktabining o‘zbek adabiyotshunosligidagi ahamiyati uning nazariy qarashlaridagina emas, balki real ilmiy-amaliy mahsuldorligida ham namoyon bo‘ladi⁶. Tahlil etilgan maqolalarda poetik yondashuvning ustuvorligi, tarixiy-funksional metodning barqarorligi, matn markazli o‘qishning takroriylik va ustoz-shogird an‘anasining saqlanishi ushbu maktabning empirik asoslarini isbotlaydi⁷. Shu bois Farg‘ona tanqidchilik maktabi o‘zbek adabiy tanqidchiligi tarixida nazariy hamda amaliy jihatdan barqaror ilmiy fenomen sifatida baholanishi mumkin.

Xulosa

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, o‘zbek adabiyotshunosligida Farg‘ona tanqidchilik maktabi milliy adabiy-estetik tafakkurning shakllanishi va rivojida muhim

⁵ *O‘zbek adabiy tanqidchiligi tarixi* (elektron nashr, UniLibrary). Adabiyotshunos va tanqidchi metodlari haqidagi bo‘lim.

⁶ Farg‘ona davlat universiteti huzuridagi ilmiy tadqiqotlar materiallari, ilmiy biografiya va tanqidiy meros bo‘limlari, 2024.

⁷ Farg‘ona ilmiy maktablari va jadid adabiyotshunosligi bo‘yicha avtoreferat materiallari.

ilmiy hodisa sifatida alohida o‘rin egallaydi. Mazkur maktabning shakllanishi Farg‘ona vodiysining boy adabiy muhiti, kuchli ma‘rifiy an‘analari, ijodkor va munaqqidlar o‘rtasidagi uzviy ilmiy-estetik aloqalar hamda ustoz-shogird tamoyiliga asoslangan ilmiy vorislik bilan chambarchas bog‘liq ekani aniqlandi. Ayniqsa, bu maktab vakillarining badiiy asarni faqat mazmuniy emas, balki poetik, kompozitsion, semantik va uslubiy qatlamlar birligida tahlil qilishga intilgani uning o‘zbek adabiy tanqidchiligi tarixidagi o‘ziga xos metodologik maktab sifatida shakllanganini tasdiqlaydi. O‘zbek adabiy tanqid metodologiyasining yangilanishi va nazariy tamoyillarning boyishi aynan shunday ilmiy maktablar faoliyati bilan bevosita bog‘liqdir. Maqolaning nazariy va empirik qismlarida olib borilgan tahlillar Farg‘ona tanqidchilik maktabining asosiy ilmiy kuchi matn markazli poetik tahlil, tarixiylik tamoyili, qiyosiy-tipologik yondashuv va adabiy jarayon bilan hamnafaslik kabi mezonlarda namoyon bo‘lishini ko‘rsatdi.⁸ Xususan, bu maktab doirasida shakllangan ilmiy qarashlar zamonaviy o‘zbek she‘riyati, nasri va adabiy portret janrlarini chuqur tadqiq etishda samarali metodologik vosita bo‘lib xizmat qilmoqda. Empirik kuzatuvlar ham Farg‘ona ilmiy muhitida yaratilayotgan yangi tadqiqotlar, dissertatsiyalar va maqolalarda poetika, badiiy tafakkur evolyutsiyasi va tanqidiy meros tushunchalari yetakchi o‘rinda ekanini tasdiqladi. Bu esa Farg‘ona maktabining tarixiy hodisa sifatida emas, balki bugungi filologik izlanishlarda ham faol ishlayotgan ilmiy model sifatida yashayotganini ko‘rsatadi. Shuningdek, tadqiqot davomida Farg‘ona tanqidchilik maktabining o‘zbek adabiyotshunosligidagi ahamiyati faqat mintaqaviylik bilan cheklanib qolmasligi, balki respublika miqyosidagi adabiy tafakkur taraqqiyotiga sezilarli ta‘sir ko‘rsatgani asoslandi. Uning ilmiy tamoyillari boshqa hududiy adabiyotshunoslik maktablari bilan metodologik muloqotga kirishib, milliy tanqidchilik tafakkurining umumiy rivoj yo‘nalishiga uyg‘unlashgan. Shu jihatdan, Farg‘ona tanqidchilik maktabi o‘zbek adabiy tanqidchiligining nazariy asoslarini mustahkamlash, yosh tadqiqotchilarni ilmiy metodga yo‘naltirish va badiiy asarni chuqur anglash madaniyatini shakllantirishda muhim ilmiy-estetik maktab sifatida baholanadi⁹. Kelgusida ushbu mavzu doirasida Farg‘ona tanqidchilik maktabining alohida namoyandalari, ularning individual ilmiy uslubi, matn talqini prinsiplari hamda zamonaviy germenevtik yondashuvlar bilan uyg‘unligi bo‘yicha maxsus tadqiqotlar olib borish maqsadga muvofiqdir. Zero, bunday izlanishlar nafaqat o‘zbek adabiy tanqidchiligi tarixini chuqurlashtiradi, balki milliy filologik tafakkurning istiqboldagi rivoj yo‘nalishlarini ham belgilashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati

⁸ Nazarov B., Rasulov A. va boshqalar. *O‘zbek adabiy tanqidchiligi tarixi*. – Toshkent: Cho‘lpon, 2012.

⁹ Azimjonova Sh.D. *Adabiyotshunoslikda tarixiy jarayon va ijodkor portreti muammolari* (PhD avtoreferat). – Farg‘ona, 2024.

1. Nazarov B., Rasulov A., Axmedova Sh., Qahramonov Q. O‘zbek adabiy tanqidchiligi tarixi. – Toshkent: Cho‘lpon nomidagi NMIU, 2012. – 432 b.
2. Ulug‘ov A. Adabiyotshunoslik nazariyasi. – Toshkent: Tafakkur Bo‘stoni, 2017. – 384 b.
3. Rahimjonov N. Badiiyat – bosh mezon. – Toshkent: Akademnashr, 2016. – 222 b.
4. Rahmonov B. O‘zbek adabiy tanqidchiligi. – Toshkent: Fan, 2004. – 256 b.
5. Valixo‘jayev B. O‘zbek adabiyotshunosligi tarixi. – Toshkent: O‘zbekiston, 1993. – 320 b.
6. Qo‘shjonov M. Tanqidchilik mahorati va badiiy tahlil. – Farg‘ona: Farg‘ona nashriyoti, 2018. – 210 b.
7. Azimjonova Sh.D. Adabiyotshunoslikda tarixiy jarayon va ijodkor portreti muammolari. – Farg‘ona, 2024. – 156 b.
8. Dehqonova M. Munaqqid Oybek va o‘zbek adabiy tanqidchiligi. // *Ilmiy axborotnoma*. – 2022. – №2. – B. 310–316.
9. Teshayeva G. Adabiy tanqid janrlari va o‘zbek adabiyotshunosligi. // *Komparativistika ilmiy maqolalar to‘plami*. – 2024. – B. 45–53.
10. Omonova Z. Matyoqub Qo‘shjonovning adabiy-tanqidiy merosi va o‘zbek tanqidchiligi rivojidadagi o‘rni. // *Filologik tadqiqotlar*. – 2025. – №1. – B. 77–84.